

Nemzeti Társalkodó.

November' 10-dik napján 1852.

A' három Politikai Rendszerekről,
honnyi tapasztalás szerént.

(végzet)

A' Reactio Rendszerének ellenébe van téve II-or: *A' Revolutio Rendszere* széles értelemben, mert a' tulajdonképen úgy nevezett Revolutio vagy Anarchia semmi rendszerrel nem bír és nem is bírhat, 's annak vallóji, törvényeihez 's törvényes Fejedelméhez esméretes hívséggel ragaszkodó' nemzetünk kebelében nem létezhetnek 's nem is léteznek. A' nem tulajdon értelemben vett Revolutio Rendszerének buzgó követőji, azon magass képzeteket melyeket az emberiség jussai egyenlőségéről, egy tökéletes status elrendeléséről, részszerint a' gondolkodás részszerint az olvasás útján szerzettek, kedves Hazánkban és reája nézve törekednek megvalósítani: kikelve mind az ellen a' mi régibb történetünkbe gyökerezve áll fen, 's mostani politikai vagy privát állásunknak alapja. Ezekben a' gondolat elébb válik rendszerint az akaratot mozgásba hozó érzéssé, mintsem hogy a' hidegen fontolgatni szerető okosság-

nak ideje lehetne a' képzet és annak megfelelő tárgy közti költsönös arányt meghatározni. Ez az oka hogy szándékaik minden tisztasága- akaratjok minden jósága- 's kétségbe hozhatatlan haza szeretetek mellett is, néha tüzesebbek, nyughatatlanabbak céljaik kergetésében, mintsem az a' vélekedésbeli egyenlőség örök jusa' - 's éppen azért a' független ön személyesség sértése nélkül megtörténhetnék. — Nemzeti kifejlődésünk képzelt akadályai elmozdításával azt hiszik hogy virágozni fog a' nemzeti jóllétel, 's csak egy könnyü lépésnek tartják a' honynak boldogabb sorsához leendő eljutását. Innen, a' mennyiben személyes és köztársasági lételünk mostani álláspontját a' személyes és köztársasági boldogság ideájától merőben különbözének találják, a' polgári élet végcélját csak úgy hiszik Hazánkra nézve elérhetőnek, ha megtagadva azon életek valóságát melyek mostani állása' alapjai, polgári rendszerünk', törvényink, szokásink teljes megváltoztatásával, minden tekintetben merőben új formát váltunk-fel. Ennélfogva a' polgári szabadság mustráját Északamerika' népe virtusán nyugvó Intézeteitől, a' belső és külső nyomattatás elleni garantiát Franciaország roppant national-gárdája 's linea katonasága között lévő polgári egyetértéstől, a' virágzó kereskedést Anglia gyáras alkotási rendszerétől remélve: mind ezeknek honnyunkba leendő megvalósulását sürgetik, 's annak előmozdítását az esküttek' ítélőszéke (Jury)

által bátorságositott szabadnyomtatás felállításától várják. De valyon feltalálható é nálunk azon polgári virtus közönségessége mely az egyesült szabad statusok kormányát a nép kezében biztoson tartja és tarthatja? valyon a' 52 millió polgárokból álló francia nemzet oriási intézete verhet é gyökeret ott hol a' polgárok a' népesség kisebb részét tészik? valyon a' Britannia gyárai virágzásának eszközei nálunk feltalálhatók é? hol állunk a' continensen? a' civilisatio fogyasztotta é annyira előitéletinket, szaporította é annyira szükséginket tehetséginket, mennyi activ kereskedés virágzására megkivántatik? 's végre: általjában véve értjük é valódilag miben álljon a' sajtó szabadsága, elég é annak csupán proclamáztatni, nem de egy oly boldogítólag enyhítőszer az, melyet a' nemzet lelki szomjának kellett megelőzni? egyetlenegy nemzeti újságunk virágozhatik é elégé minden derék volta mellett is, lehet é a' sajtó korlátlan, 's ha nem, az esküttek e' részben egyedül biztos intézetének elementumaival bírunk é?? Tekintsük csak meg a' mustraul felvett nemzetek historiáját, egyszerre jutottak é el ezen irigylésre méltó magasságra? mostani virágások következése egy okoson kezdett 's lelkesen folytatott nemzeti fejlődésnek; által kell nekünk is menni azon alsóbb lépcsőken melyeken azok nemzeti dicsőségekhez eljutottak, ha mostani állások czélul fel vett pontját el akarjuk érni.

A' tökéletesnek ideája az erkölcsi munkásság arányát meghatározó rugó, — annak engedni erkölcsi kötelesség. De minthogy a' causalitas hajthatatlan törvénye alá vettetett embernek, magának az ideának megvalósítására sem erő sem idő nem engedtetett: ezen kötelesség csak annyira terjedhet-ki, hogy az erkölcsi léttel is bíró ember a' maga magában elérhetetlen cél felé közelíteni törekedjék; a' kötelesség közelebbi tárgya tehát mindég csak azon pont elérése mely a' véghetetlen célhoz közelebb is úgy áll, hogy az ahhoz való közelítésnek eszköze. Az *aut Caesar aut nihil* szájról szájra járó formulája ennél fogva az erkölcsi kötelességgel nem csak hogy meg nem állhat, de sőt azzal merőben is ellenkezik, 's nem egyéb mint a' fantasia szárnyain repeső ember tunya tehetetlensége vakító köpenyege. Mint minden embernek úgy a' hazafinak nem az elérhetetlen legjobbat, hanem az elérhető 's amához közelítő minél jobbat kell akaratja 's kötelessége tárgyának esmérni.

A' planum és annak kivitele közt nagy a' különbség: a' csak gondolat szüleménye, ez cselekedet tárgya; az lehet magában véve legtökéletesebb 's még is üres álom, valódi becsét csak a' célarányos kivihetőség adja-meg. Nevetjük a' Wieland elmességét az Abderiták által nagy költséggel készítettett kút leírásában, 's be sokszor nem vesszük észre hogy *mutato nomine fabula* etc.

Örök törvénye az a' Teremtőnek hogy

minden csak annyiban lehet boldog a' mennyiben magát tökéletesítette. Vajha ezt szemünk előtt tartanók valahányszor nemzeti-ségünk kifejtése eszközeiről gondolkodunk! Ha a' polgári élet magass képzetével öszve-hasonlítjuk honnyunk igaz és minden csalodástól mentt képét: szemünkbe fog tűnni az oriási czél magassága mellett valóságos kicsinységünk, 's egyszersmind által fogjuk látni hogy politikai ébredésünknek nincs 's nem is lehet más vezére mint

III-or: a' *Reformatio Rendszere*. Ezen Rendszer követőji a' polgári társaságot két nézés pontjából veszik, először úgy mint az emberi rendeltetés czélja elérhetésének eszközét, *gondolatban*; másodsor úgy mint egy bizonyos nemzetre *ovitt* meghatározását annak, hogy azon nemzet polgári alkotmánya az ideához mért közelség melyik gráduván áll, a' *valóságban*; 's e' kettőt egybekötik a' mennyiben minden polgári társaság alkotmányában szükségesképen megkívánják az ideához való közelithetés elementumait. Ugy gondolkodnak ezek, hogy a' tökéletesülhetes véghetetlen pályáján az egyes ember típusa alatt megjelenő polgári társaság, mint erkölcsi egész, lépcsőnként, azaz úgy haladhat csak, hogy az előfelé tett lépés mindenkor következése egy azt megelőzött lépésnek. Ennekfoga bár ha törekedéseik arányát a' polgári társaság legnagyobb tökéletességü képzele határozza is meg, közelebbi célnak mindazonáltal a' polgári élet kifejtése eszközei közt

azt esmérik mely a' hony mostani állásához képest úgy nézettethetik mint egy a' célhoz közelebb vezető következése az azt már megelőzőt okoknak. Egyszóval a' polgári társaság egészét nem úgy tekintik mint egy mechanice alkotott valamit, hanem mint egy oly organikai egészet mely maga magát fejti és fejtheti.

Akkor tehát a' midőn a' hazafiui szent kötelesség teljesítéséről vagyon szó, szemek előtt tartva az elmúlt' tanúságait, a' jelen' intéseit és a' jövőndő lehető reményeit, a' hazafiság bétöltésére nézve megkívántató készséget csak úgy hiszik megszerézhetőnek, ha a' polgári társaság' okosság sugalta eleveken nyugvó képzetével, a' honny minél több oldalú esmérte is öszveköttetik. 'S nem' is ok nélkül, mért csak az ilyenén alapokon épült esméret nyújthat biztos világosságot a' legtisztább akaratnak is, az eltévelyedhetés szövevényes labyrinthussában, a' mennyiben a' személyes és köztársasági jóllétet előmozdító eszközök is csak úgy lehetnek hasznos következésűek, ha azok az egyes polgár ohajtásainak, az egész nemzet kívánságának megfelelők; e' pedig mind kettő állása helyes esmérte nélkül lehetetlen, ha csak mind kettőt ön személyességétől megfosztva, az akaratja-, meggyőződése ellen való boldogságra, erőszakoson kényszeríteni nem akarjuk. —

Valamint az egyes személyben van valami a' mi őtet minden más hasonló nemű valóságoktól megkülönbözteti, egy oly indivi-

dualitas t. i. mely mint azon személy származása' neveltetése' temperamentuma' megkülönböztetett vegyületü következése, csak neki tulajdona, még pedig oly tulajdona mely az ő testi és lelki állásának fejlődésének áthághatatlan sinormértéket szab, 's ennélfogva mutatója a' tökéletesség azon személyre nézve lehetséges grádusának, 's a' boldogság annak megfelelő mértékének; éppen úgy megvan minden nemzetnek is, mint erkölcsi egésznek, a' maga individualitassa, nemzeti szelleme, mely mint következése az ő physical és political helyzetének, a' tagok többsége ugyan azon karakterrel bíró ugyan azon arányt tartó lelki és testi tulajdoninak, sinormértéke egyszersmind a' kifejlődés arányának 's az annak alsóbb vagy felsőbb lépcsőjéhez mért jóllétnek. Ennél fogva valamint az egyes személy neveltetése reája nézve csak úgy lehet boldogító, ha az emberi rendeltetés célja felé a' bölcsőtől fogva híven nyomozott individualitásával megegyezőleg formálódik; éppen úgy egy nemzet kifejlődését előmozdító eszközök csak akkor lehetnek célrányosok, ha a' nemzet' politikai születése óta észrevehetőleg kinyilatkoztatott szellemével megegyezők.

Ezen kétségbehozhatatlan igazság szem előtt tartása mellett, a' hony kevés számu, de okos lelkesedéssel bíró fiai, a' régi és régiebb histórián keresztül a' mostani időkig nyomozván nemzetiségünk azon külön karakterét, melyet *önhittséggel páros nemzeti ke-*

vélység címerez, a' közjó előmozdítására szolgáló eszközöket, haszinte azok czélarányosvolaról meg vannak is győződve, a' külső auctoritástól idegenkedő nemzet nyakára tolni nem akarják, hanem inkább a' felvilágosítás útján igyekeznek alája ásni az előitéleteknek, úgy hogy az igazság általlátásából önként folyó meggyőződés által, a' kezdetben újnak idegennek tetsző intézet, úgy jelenjék-meg mint a' köz-kivánság tárgya, vagy is mint-ha a' nemzetből magából fejlődött volna ki. Eppen ezen okból kikerülik a' legvirágzóbb nemzetek példája követésében is a' *majmolást*, 's azon közbecsü rendszabásokat, melyek azon nemzetek kifejlődésébe hathatós befolyással voltak, csak minekutánna azokat már a' nemzet esmérve magáévá tette, honyi köntösben, 's honyunkhoz mérsékelt módosításban igyekeznek megalapítani. Szép pályájok folytatásában tehát a' lassu, de bizonyos lépésekkel haladó *felvilágosítás* útját követik, meg lévén győződve a' felől, hogy az a' nemzet, melynek nemzeti dicsősége megtartása, eltölt századi folyamataja alatt, csak nem gyengesége volt, mihelyt a' régítől különböző karakterrel bíró mostani időbeli nemzeti nagyság elementumai esmeretére szert tehet, a' mégannyi szunnyadás után is ki nem aludott nemzeti önérzés hatalmas rugója által ingereltetni fog a' legvirágzóbb nemzetekkel is kiállani azon nemes vetélkedés pályáját, melyet a' hajdon' bizonyosága szerént azon idők akkori szelleméhez képest kiállott.

Ugyanezen útat követik polgári alkotmányunk czélarányos elrendelésére nézve is, mert mind a' mellett is hogy annak fogyatkozásait által látják, 's elevenen érzik azt hogy az mostani állásunkhoz mérve alkalmatlan, és olyan mely nemzeti kifejlődésünket gátolja, tiszteletben tartják azt mindazonáltal és sérthetetlennek minden nem a' törvénytől meghatározott úton tett vagy teendő változtatások ellen, esmérve és becsülve nemzetiségünk azon tulajdonát, melynél fogva az, év és törvényes könyveink bizonyossága szerént, ahoz mint kétségen kívül politikai lételünk eddigi Palladiumához lelkesen rágaszkodott, 's azt vére hullásával is fentartani igyekezett. Ennél fogva polgári alkotmányunk módosítására az által dolgoznak, hogy egy mostani állásunkhoz mért minél jobb polgári alkotmány képzetét, a' præconcepta' opiniok' lehetségig kimélő kikerülésével közönségesse teszik: kétségbe hozhatatlan erősségekkel eléterjesztve azon hasznokat, melyek annak eléállításából önként folynak, 's az igazság magától győző-erejére bízva az erőltetés útján elé nem állitható meggyőződés eszközlését; mert arról állhatatosan meg vannak győződve, hogy csak egy a' nemzeti meggyőződésen alaposult polgári alkotmány lehet a' nemzet tulajdona, csak az lehet állandó és boldogító akkor, a' midőn a' hideg auctoritás és hatalom által fábrizált úgy nevezett *papiros constitutiok* vagy hamar elenyésznek mint a' gyökér nélkül ültetett fa, vagy ha

velység czímerez, a' közjó előmozdítására szolgáló eszközöket, haszinte azok czélarányosváltáról meg vannak is győződve, a' külső auctoritástól idegenkedő nemzet nyakára tolni nem akarják, hanem inkább a' felvilágosítás útján igyekeznek alája ásni az előítéleteknek, úgy hogy az igazság általlátásából önként folyó meggyőződés által, a' kezdetben újuak idegennek tetsző intézet, úgy jelenjék-meg mint a' köz-kivánság tárgya, vagy is mint-ha a' nemzetből magából fejlődött volna ki. Eppen ezen okból kikerülik a' legvirágzóbb nemzetek példája követésében is a' *majmolást*, 's azon közbecsü rendszabásokat, melyek azon nemzetek kifejlődésébe hathatós befolyással voltak, csak minekutánna azokat már a' nemzet esmérve magaévá tette, honyi köntösben, 's honyunkhoz mérsékelt módosításban igyekeznek megalapítani. Szép pályájok folytatásában tehát a' lassu, de bizonyos lépésekkel haladó *felvilágosítás* útját követik, meg lévén győződve a' felől, hogy az a' nemzet, melynek nemzeti dicsősége megtartása, eltölt századi folyamata alatt, csak nem gyengésége volt, mihelyt a' régítől különböző karakterrel bíró mostani időbeli nemzeti nagyság elementumai esmeretére szert tehet, a' mégannyi szunnyadás után is ki nem aludott nemzeti önértés hatalmas rugója által ingereltetni fog a' legvirágzóbb nemzetekkel is kiállani azon nemes vetélkedés pályáját, melyet a' hajdon' bizonyosága szerént azon idők akkori szelleméhez képest kiállott.

Ugyanezen útat követik polgári alkotmányunk czélarányos elrendelésére nézve is, mert mind a' mellett is hogy annak fogyatkozásait által látják, 's elevenen érzik azt hogy az mostani állásunkhoz mérve alkalmatlan, és olyan mely nemzeti kifejlődésünket gátolja, tiszteletben tartják azt mindazonáltal és sérthetetlennek minden nem a' törvénytől meghatározott úton tett vagy teendő változtatások ellen; esmérve és becsülve nemzetiségünk azon tulajdonát, melynél fogva az, év és törvényes könyveink bizonyosága szerint, ahoz mint kétségen kívül politikai lételünk eddigi Palladiumához lelkesen ragaszkodott, 's azt vére hullásával is fentartani igyekezett. Ennél fogva polgári alkotmányunk módosítására az által dolgoznak, hogy egy mostani állásunkhoz mért minél jobb polgári alkotmány képzetét, a' praëconcepta' opiniok' lehetségig kimélő kikerülésével közönségessé teszik: kétségbe hozhatatlan erősségekkel eléterjesztve azon hasznokat, melyek annak elállásából önként folynak, 's az igazság magától győző-erejére bízva az erőltetés útján elé nem állitható meggyőződés eszközlését; mert arról állhatatosan meg vannak győződve; hogy csak egy a' nemzeti meggyőződésen alaposult polgári alkotmány lehet a' nemzet tulajdona, csak az lehet állandó és boldogító akkor, a' midőn a' hideg auctoritás és hatalom által fabrikált úgy nevezett *papiros constitutiok* vagy hamar elenyésznek mint a' gyökér nélkül ültetett fa, vagy ha

külső erő által fentartatnak is, járom módjára nyomják és fojtják-el a' nemzetiséget.

Ezek szerint a' reformatio rendszerének karaktere nállunk abban állván, hogy minden már meglévő és törvényes alapon nyugvó intézetnek tiszteletben tartása mellett, a' felvilágosodás útján jusson-el a' nemzet annak önkéntes ohajtására mi a' maga és környülményei helyes esmérete által legjobbnak, a' nemzeti jóllétel és kifejlődés célja felé vezetőnek látszik; ezen rendszer honnyi barátai szép céljok elérését, mely a' köztársaság' külső tekintetével párosított belső boldogság minél nagyobb közönségességében áll, a' következő feltételektől remélik:

1-ör. Légyen a' törvény tekintete szent és sérthetetlen. A' törvény, lelke, alapja a' polgári egyesületnek, a' nélkül nincs nemzet. A' törvény tekintettének fentartására intézett törekedés tehát nem a' nyughatatlan elmék' viszketegsége, nem pártosság, hanem a' haza és Fejedelem eránt tartozó kötelességnek hív bé töltése, a' nemzetiség szent Clenodiumának őrzése, 's éppen azért a' legtisztább értelemben vett hazafiság. Csak a' törvény visszaállított tekintete lehet az a' bátor-ságos közép-pont, melyre a' nemzeti kifejlődés biztoson támaszkodhatik. Ha a' törvény a' jelen' környüállásaihoz nem alkalmaztatható, a' mi hibánk, de azt csak a' törvénytől meghatározott úton potolhatni-ki; eszten-dönként tartatni határozott ország-gyűlésinkben, ha akarunk, elegendő kezességünk lehet

minden törvényink czélarányosithatásáról, minden azon kívül tett változtatás a' Fejedelemlennek éppen úgy megsértése mint a' hazának.

2-or. Szaporittassanak a' köz-hasznu esméretek a' nemzeti nevelés és tanítás útján, oskoláink szabadittassanak—ki közép-időbeli nevetséges köntösökből, a' nép in massa tanittassék a' polgári élet kötelességeinek esméretére, minél nagyobb számmal felállítandó, 's okoson elrendelendő polgári oskolákban, nemzetiségünkhez alkalmaztatott módon. Míg a' tudatlanság setét éjjelében csak egy-két alsóbb rangu csillagok pislognak: üres hang a' nemzetiség, álom a' nemzeti jóllétel, nevetséges megcsalódás a' nemzeti erő. — Csak egy a' lehetőségig kimivelt nemzet méltó a' boldogságra. —

3-or. Légyen a' hony lakossait kedves hazánkhoz édesítő polgári interessé minél kiterjedtebb, a' nemzeti egységet darabolva tartó hideg közfalak okos egyenlítése (nive'llirozása) által. Az az oszlop áll erősen, melynek széles a' basissa, az a' státus, melynek minél számosabbak polgárai. Az ember okos de egyszersmind testi valóság is, nem a' csupa idea, hanem az interessé is mozgatja akaratját. A' háládatosság nemes érzése, 's az abból folyó kötelesség önkéntes teljesítése a' közlött jótétemény következése.

Bérekeszti a' közlő a' kimért határt szinte meg is haladott észrevételeit azon szíves ohajtással, hogy a' gondviselés szeretet Hazánk hizonyos boldogságára szaporítsa *lelkes*

de egyszersmind okos Hazafiaink számát, 's azok tiszta törekedésének legyen és lehessen a' nemzeti boldogság közönségessége, állandó és méltó jutalma,

Rupertus.

Az Angol és az Amerikai.

P a r a l l e l a.

Az Angolok régi nép, az Amerikaiak új. Az elsőbbek elejikkel dicsekednek, 's azzal a' mit azok tettek, az utolsóbbak maradékaikkal, 's azzal a' mit azok tenni akarnak. Ezek a' jövődőbe tekintnek, amazok a' múltba. Az Amerikaiak büszkék ó Angliával mint elejik hazájával, az Angolok büszkék Amerikával mint a' nyugoti Angolok honjával. Altaljában az Amerikaiak jobb angol nyelvet beszélnek mint az Angolok, de az utolsóbbak között többen vannak kik jobban beszélnek mint akarmelyik Amerikai, némely nevezetes szónokokat talán kivéve. Egy angol nő kicsufolja a' goromba Amerikait ki a' tűzbe pökik; az Amerikai nem titkolja elundorodását azon Angol előtt ki 'sebkeszkenőjébe pökik, vagy éppen nem is pökik, ha történetből hallotta valaha hogy a' jónevelésü ember nyálát elnyeli. Pökládát bizonyosan találhatni minden amerikai szobában, noha a' dohányzás ott szinte egészen kiment módiból. Egy Amerikai nem mulatja el akarhol és akarmikor, még aszszony jelenlétében is fogait kivájni vagy körmeit elvág-

ni, ha szükségesnek tartja; egy Angol inkább piszokkal hagyja azokat. Egy Amerikai soha sem keféli-ki kalapját; köntösét igen ritkán, 's haját alig egyszer egy héten. Egy Angol kisimitja az elsőt valahányszor felteszi, hamindjárt köntöse ujjával vagy selyem 'sebkennyőjével is, 's a' két utolsót kikeféli valahányszor kimenyen. Angliában nevetik az Amerikait lepcsés öltözetéért, és Amerikában az Angolt szorongó aprólék feszes csinoságáért. Az Angolnak ábrázatjában, karakterében, elméjében, természetében több van a' Romaiból; az Amerikainak több a' Görög-ből. Az Amerikai hiubb, az Angol büszkébb. Az Amerikai könnyelműbb, állhatatlanabb, beszédes és lovagi; az Angol fontolgó, elszánt, egyenes és egykevéssé nyakas. Az Angolnak több bátorsága van, az Amerikainak több elevensége; az első alkalmasabb az oltalmazásra az utolsó a' megtámadásra. Egy megvert Angol még mind félelmes, egy megvert Amerikai egy darabig semmit sem ér. Az Angol arczája viritó, teljes, széles, komoly, vonati nem élesek, de kemény rajzuak; az Amerikai ábrázata nem oly széles, teljes, és komoly, de több lelkes elevenség van azon. Az Angol arczkinyomatjában több fekszik, az Amerikaié nyilvánban szól. Az Angol magáva leégedett, becsületes, szíves ábrázatján, feltalálhatni az ő karaktere igaz vonatit. Mások dicsekvőnek tartják, de nem az ő; csak azt mutatja minden tekintetben, minden helyzetben hogy ő Angol: egy azon

rendkívüli népből mely oly bírodalmat alkot a' milyen nincs több a' földön 's egy könnyen nem is lesz. De ezt nem mondja ő senkinek, haneha valamely közbeszédben, vagy hazafiui újság cikkelyben.

Ellenben a' Amerikainak élesen szembe-tűnő, életteljes, lelkes 's mindég változó ábrázatvonatin is hív képe van karakterének. Ő renkívül hiu, hirtelen és indulatos, nincs neki fennebb képzele hazájáról mint az Angolnak a' magáéről, de kevesbé vizatartó, beszédesebb 's nagyralátóbb; országa elsősegeiről 's derékségéről nincs oly erősen meggyőződve mint az Angol, 's azért vigyázóbb, féltékenyebb és czivakodóbb: mint az olyan kicsiny emberek kik nagyot akarnak játszani. Az Angol magass vélekedését hazájáról hallgatásával mutatja-ki, az Amerikai beszélésével, az első büszkeséggel nagyralátással, az utolsó kevélységgel döllyfel. Az Angol rendszerént jobb, derekabb mint külsőjéből hinni lehetne, az Amerikait szokásszerént jobbnak tartják mint a' milyen valóban. De mind a' két országban igen sok egymáshoz teljesen hasonlítóknak vannak, 's ismernek sok Amerikaiakat kiket mindenütt Angolnak lehetne tartani, 's megfordítva. Főre szívre hasonlóbbak egymáshoz, mint a' külsőkben és szokásokban. Kívül hazáján az Angol vizatartó, előrenéző, néha kiállhatatlanul; 's ha kinyílt is, de alig beszédese valaha; nem igen tüzes, de megis egykevéssé versengő, nyugtalan, békétlen, finnyás 's parancsoló, kivált ná-

Junk a' száraz Európában. Otthon ő vendég-szerető, nyilt, nemes, szives, 's minden sükeres fitogtatást szeret. Az Ámerikai éppen ellenkező: hazáján kívül fecsegő, lármás úrias; néha felette goromba, makacs, terhelő vagy bizodalmaival vagy idétlen zárkozottságával, nem versengő de mindég heves. Otthon viszatartóbb, 's minden vendégisége mellett is barátja az ócsó pompának. Egy Ámerikait könnyü felizgatni, 's ezért könnyen engesztelődik. Az Ángol nem békélik oly hamar, de nem is lobban oly könnyen. Az Ángolban több az erő, az Ámerikaiban a' munkásság és élet több. Amabban több az értelem, tudomány, állandóság; ebben a' lélek, mernikészség nagyobb, és a' felfogás sebesebb. Az Ángol karaktere keményebb és elszántabb, az Ámerikaié inkább rettenthetetlen és szapora. Az elsőben több a' béketűrés és erő, a' másokban több a' buzgóság. Az Ángol soha sem vesztí-el bátorságát; ha nem lát is több menedéket, de el reményét gyakran.

Ugyanezen arány van az aszszonynem között is. Az ámerikai hölgy gyermekibb, kellemesebb és múlandóbb: az ángol keményebb karakterü, méltóságosabb és tartósabb. Az első virág, az utolsó növény. Az Ángol hölgy alkalmasabb barátnénak, tanácslónak, társalkodónak, sok-gyermek-annyának és élettársnak; az ámerikai kivált a' délvidéki inkább hajlandó szeretni mint tanácsot adni; a' gyermekágy neki nagyon ártalmas. Kevés nyarak múlva annyának látszik a' férjinek.

Az angol hölgyben több ismeret, az ámerikai-
ban több elmésség van; amabban több egés-
séges értelem, ebben több fellengőbb érzelem.
Mind kettő kész lenne vesztőhelyre lépni ked-
vesével, de az ámerikai hódultában, az án-
gol pedig teljes öntudattal mint egy Martyr.

Személyeket bélyegző vonások.

Nagy Theodosius 595-an e' törvényt hozá,
azokra kik az uralkodót rágalmaezni merészlen-
dik: „A' ki nevünket kormányunkat 's vise-
letünket káromolja; ne a' szokott törvények
szerént büntetődjék. Ha felölünk gondolatla-
nul balul beszélt: megvetés légyen bére; ha
vak kábultában történt, szánakozást érdemel;
ha gonoszságból tette, megengedünk nekie.

Azzal vádoltatván egy polgár II-dik
vagy nagy Fridriknél, hogy az Istent, ő
Felségét, 's a' nemes Tanácsot káromlotta
légyen, Fridrik ezt felelé: „Hogy az Istent
káromlotta, jele hogy ötöt nem esméri; az-
ért hogy engem káromlott, megengedek ne-
ki; de hogy a' nemes Tanácsot illeté szit-
kokkal, ezért Spandauba két órai tömlöczbe
vitessék.

Hdgr.

P ó t l é k.

Sz. Heléna szigetén Napoleonnak egy-
szerü sirján kívül egyéb nincs, mi az ide-
genyt e' nagy férjfiunak itt tartózkodására
emlékeztetné. Szobájából melyben meghalt
csűr lett; éjeli szobáját gabonatárrá, könyv-
tárát galambházzá változtatták.